

Predgovor godišnjem izvješću o tržišnom natjecanju za 2022.

Margrethe Vestager, izvršna potpredsjednica i povjerenica za tržišno natjecanje

Ove godine obilježavamo tridesetu obljetnicu jedinstvenog tržišta. Ono je približilo građane i poduzeća EU-a, stoga je jedno od najvećih postignuća Unije i jedan od njezinih najboljih alata za promicanje mira, obranu naših vrijednosti i osiguravanje dobrobiti naših građana.

Živimo u neizvjesna vremena. Naš svijet se stubokom mijenja, a naš gospodarski poredak utemeljen na pravilima sve je nestabilniji i nepredvidljiviji. Ruska agresija na Ukrajinu najgori je i najsmrtonosniji odraz te promjene, ali geopolitičke promjene utječu na jedinstveno tržište na razne načine, bilo da je riječ o poremećajima lanaca opskrbe ili posljedicama za trgovinu. Moramo nastojati i drastično smanjiti emisije ugljikova dioksida radi postizanja ugljično neutralnog svjetskog gospodarstva, što je, srećom, sada prepoznato i izvan Europske unije. Povrh svega tu je i digitalna transformacija. U našem gospodarstvu i našim životima ostvaren je golem digitalni pomak. Međutim, digitalni prostor ponekad nije dovoljno otvoren i ne dopušta uvijek neograničeno tržišno natjecanje.

Sve spomenute promjene imaju dalekosežne posljedice i donose nove rizike, ali i prilike. Politika EU-a u području tržišnog natjecanja ima bitnu ulogu u ublažavanju negativnih učinaka gospodarskih tranzicija, uz maksimalno iskorištavanje njihovih potencijalnih prednosti.

Prelazak na digitalno gospodarstvo nudi goleme prilike za gospodarski rast i učinkovitost, a tako će biti i u budućnosti. Provedba pravila o tržišnom natjecanju bit će ključna za održavanje otvorenih digitalnih tržišta koja omogućuju tržišno natjecanje bez ograničenja. Ta će provedba ići ruku pod ruku s provedbom Akta o digitalnim tržištima, koji je stupio na snagu u studenome 2022., a počeo se primjenjivati u svibnju 2023. Njime se nastoji očuvati neograničeno tržišno natjecanje u digitalnom sektoru i stati na kraj nepoštenoj praksi poduzeća koja djeluju kao nadzornici pristupa u internetskom poslovanju. Komisija namjerava već ove godine odrediti prve nadzornike pristupa, a do 2024. osigurati potpunu usklađenost s obvezama i zabranama.

Komisija je u ožujku 2022., samo mjesec dana nakon ničim izazvane ruske invazije na Ukrajinu, donijela privremeni okvir za mjere državne potpore u kriznim situacijama kako bi države članice mogle pružiti potporu održivim poduzećima teško pogođenima posljedicama rata. U ožujku 2023. taj je okvir izmijenjen u privremeni okvir za državne potpore u kriznim situacijama i tranziciji, kojim se državama članicama omogućuje da povrh hitnog reagiranja na iskorištavanje energije kao oružja pokušaju odgovoriti i na šire izazove, i to ubrzavanjem zelene tranzicije. Tim poboljšanjem i proširenjem područja primjene Okvira državama članicama omogućuje se, među ostalim, da podupru produktivna ulaganja u odabrane tehnologije i sirovine ključne za tu tranziciju, posebno ako postoji rizik od odljeva ulaganja izvan EU-a. Pobrinuli smo se da pri odgovoru na te izazove ne odstupimo od svojih načela: kako bi se očuvao integritet jedinstvenog tržišta, taj je novi okvir ciljan i privremen, a nove „prijelazne” odredbe primjenjuju se do 2025.

Donošenjem Uredbe o stranim subvencijama u studenome 2022. EU ispravlja neravnotežu: iako već dugo nadziremo državne potpore dodijeljene unutar EU-a, subvencije trećih zemalja poduzećima koja posluju u EU-u nisu se nadzirale. EU na taj način osigurava jednake uvjete, a Komisija 2023. počinje s provedbom i praćenjem provedbe te uredbe. Komisija će nastojati osigurati ciljanu provedbu kojom će se zajamčiti jasnoća i predvidljivost u skladu s razvojem prakse odlučivanja. Time će se očuvati

otvoreno jedinstveno tržište na kojem se sva poduzeća natječu pod poštenim i jednakim uvjetima, bez obzira na to odakle dolaze.

Unatoč navedenim promjenama i inicijativama, redovna provedba pravila o tržišnom natjecanju nastavila se na svim razinama. Kad je riječ o protumonopolskoj politici, Komisija je donijela odluke u dvama predmetima kartela na tržištima metalne ambalaže i stiren monomera. Djelovala je i u digitalnom sektoru: odredila je da su obveze koje je ponudio Amazon pravno obvezujuće, čime je odgovorila na zabrinutost u pogledu tržišnog natjecanja povezanu s pristupom prodavatelja Amazonovu Buy Boxu i programu Prime. Usto je društvu Apple poslala obavijest o utvrđenim činjenicama u kojoj je preliminarno utvrđeno da je to društvo možda ograničavalo tržišno natjecanje u korist vlastite usluge za plaćanja Apple Pay. U farmaceutskom sektoru društvu Teva upućena je obavijest o utvrđenim činjenicama u kojoj je preliminarno utvrđeno da je zloupotrebljavalo patentni sustav i omalovažavalo konkurentne lijekove.

Kad je riječ o kontroli koncentracija, Komisija je 2022. donijela 368 odluka o koncentracijama i intervenirala u 18 predmeta. Odobreno je 12 koncentracija, pod određenim uvjetima, a dvije su zabranjene (predloženo stjecanje društva Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering CO., Ltd od strane društva Hyundai Heavy Industries Holdings i stjecanje društva GRAIL od strane društva Illumina). U četirima prijavljenim transakcijama strane su odustale u drugoj fazi.

Kad je riječ o kontroli državnih potpora, Komisija je 2022. donijela 195 odluka na temelju privremenog okvira za krizne situacije, kojima su odobrene 182 nacionalne mjere koje je prijavilo svih 27 država članica, u vrijednosti od približno 670 milijardi EUR potpore. U 2022. nastavila se provedba Mehanizma za oporavak i otpornost i Komisija je donijela odluke o gotovo 80 mjera koje se financiraju iz tog mehanizma. Odobrila je i dva važna projekta od zajedničkog europskog interesa u vrijednosnom lancu tehnologije vodika.

Naposljetku, Komisija je ustrajno nastojala osigurati da naša pravila ostanu svrsishodna, što je u doba promjena važnije nego ikad prije. U tu je svrhu u 2022. nastavila sa sveobuhvatnom revizijom okvira politike tržišnog natjecanja EU-a donošenjem novih Smjernica o državnim potporama za klimu, zaštitu okoliša i energiju, novih Smjernica o državnim potporama za širokopojasne mreže, novih pravila o vertikalnim sporazumima i savjetovanjem s dionicima o revidiranim pravilima o horizontalnoj suradnji među poduzećima.

Naš je cilj da što spremnije dočekamo sve izazove koji bi se mogli pojaviti u narednih 30 godina.

***